

La Fundació Germà Colón Domènech, el llegat del mestre

Cal dir, d'antuvi, que la idea d'una fundació que portés el nom de Germà Colón Domènech i gestionés la seva obra va començar a fer via cap a l'any 2000, quan el mestre va sovintejar molt les estades a Castelló de la Plana per raons familiars doloroses, i va decidir donar la seva biblioteca particular a la Universitat Jaume I (UJI) («la universitat del meu poble», com solia dir-ne ell). Però la donació dels llibres s'havia de vincular a la Universitat Jaume I a través d'alguna mena d'institució i, en primer lloc, es va pensar en la creació d'una càtedra que duqués el nom de Colón, la qual s'encarregaria d'organitzar tota mena d'activitats relacionades amb la filologia romànica, el seu centre d'interès docent i investigador a la Universitat de Basilea. La idea de la càtedra, però, fou refusada molt enjorn, i les raons de tal refús eren administratives, segons el rector d'aquella etapa. Un altre aspecte a tenir en compte pel que fa al lliurament final de la seva biblioteca és que aquest es va veure obstaculitzat en uns primers moments pels diversos receptors que la volien aconseguir i dur-la fora de la Universitat Jaume I; tanmateix, Germà Colón no es va deixar convèncer per ningú i el resultat fou el que ja sabem: la biblioteca particular de Germà Colón romandria a la seva ciutat natal, fet que va produir gran satisfacció en els estaments docents i culturals de la localitat, recollida a bastament pels mitjans de comunicació. La idea anava prenent força durant els escassos dos anys següents, i al final de 2002 se signava el protocol de creació de la Fundació Germà Colón Domènech al rectorat. Cal dir, però, que el procés de creació i configuració d'aquesta fundació no es va assolir sense problemes administratius i que els dos vicerectors de cultura que van intervenir en l'afer en van veure de tots colors. Finalment, amb aquesta creació, les activitats ja podien començar a caminar. Però la cessió de la biblioteca personal de Colón no es va fer efectiva fins més tard; en concret, fou al mes de maig de 2010: el rector de la

Universitat Jaume I, Vicent Climent, i Germà Colón van signar el conveni de cessió a la biblioteca universitària dels més de 22.000 volums que conformen l'ingent llegat del lingüista i filòleg, catedràtic a la Universitat de Basilea i doctor *honoris causa* per la Universitat Jaume I. Germà Colón es va mostrar molt satisfet de poder posar a l'abast dels estudiosos el seu llegat, tot i que assegurava sentir-se «un poc despullat i amb certa enyorança per no tenir-los a prop». En l'acte, també es va anunciar que aquesta cessió es completaria amb la biblioteca de la seva dona, Maria-Pilar Perea. Amb la donació dels volums de Germà Colón, valorats en més de 720.000 euros, la Biblioteca de la Universitat Jaume I es convertia en un referent nacional i internacional en el camp dels estudis de filologia romànica. En febrer de 2004 la biblioteca va rebre des de Basilea el primer enviament d'aquest fons bibliogràfic, amb un total de 1.788 llibres i 105 títols de revistes. L'arribada de volums es va completar al maig de 2010, quan van arribar 11.025 llibres, 247 títols de revistes i 252 extrets. A més d'aquests fons, s'hi incloïa un important arxiu personal, amb documents preparatius de les seves obres, fitxes de treball, fitxes de vocabulari i correspondència, etc. La temàtica del material bibliogràfic té a veure amb la filologia i les llengües romàniques, l'especialitat pròpia de Germà Colón, que va ser, com ja s'ha indicat, catedràtic durant molts anys a la Universitat de Basilea. Hi ha tota la seva producció bibliogràfica pròpia, que és molta, i també volums en alemany, francès, italià, anglès..., a més de castellà i català. Entre les obres destacables, es troba la col·lecció completa de «Nuevos Autores Españoles» (1915) o la *Gramática y vocabulario de las obras de Gonzalo de Berceo* (1900), a més de pràcticament la major part de les edicions de diccionaris i gramàtiques de llengua catalana, francesa, castellana... A part de la gran quantitat d'obres de l'àmbit filològic, Germà Colón disposava d'una bibliografia específica de Castelló i de molta literatura en diverses llengües. Els volums es troben a la Sala de Col·leccions Especials de la Biblioteca, diferenciada de la resta de sales, per tal de crear un lloc de treball adequat per als investigadors.

Una altra qüestió era planificar les activitats de la Fundació Germà Colón (FGC). La idea principal que va engegar tot el procés de creació de la FGC, com ja s'és dit, fou organitzar tota mena d'accions relacionades amb el món de les llengües romàniques, sobretot d'aquelles que Colón coneixia millor perquè n'havia estat professor i investigador: castellà, català, portuguès, occità, francès i italià. A partir d'aquest objectiu, hom va començar a dibuixar uns centres d'interès o apartats. Són els següents:

- 1) Difusió per part de la FGC, a través dels mitjans de comunicació, de les activitats puntuals que s'hi anaven preparant i, sobretot, mitjançant la creació d'una pàgina web que deixés constància de tot.
- 2) Organització de seminaris sobre algun aspecte relacionat amb alguna o algunes d'aquelles llengües.
- 3) Conferències sobre aspectes lingüístics, literaris o culturals.

- 4) Cursos formatius o d'ampliació.
- 5) Presentacions de llibres publicats per aquesta fundació.
- 6) Cursos d'estiu.
- 7) Publicació de llibres.
- 8) Jornades.
- 9) Col·loquis.
- 10) Homenatges a Germà Colón.
- 11) Creació del Premi Germà Colón d'Estudis Filològics, amb la posterior publicació del treball guanyador.
- 12) Creació de premis literaris anuals per a estudiants, amb la posterior publicació del treball guanyador.
- 13) Celebració dels quinze anys de la FGC.
- 14) Acte de recepció del premi de la Xarxa Vives d'Universitats a Perpinyà el 4 de juliol de 2014.

Arribats en aquest punt, caldrà omplir de contingut algun dels ítems que hem exposat amb exemples, i amb això acabarem la nostra exposició dedicada al mestre i amic Germà Colón Domènech i a la seva tan estimada fundació.

Les activitats van començar l'any 2002, abans de la creació *de facto* de la FGC:

— Curs d'estiu «Dels manuscrita a la impremta», amb la participació de Germà Colón, Francisco Gimeno, Eugeni Díaz Manteca, Albert Soler, Maria Mercè López Casas, Vicenç Beltrán, Beatrice Schmid, Carmen Codoñer, Albert Hauf i Pedro M. Cátedra.

— Seminari «Iniciació a la lírica trobadoresca galaicoportuguesa», a càrrec de Giuseppe Tavani, catedràtic de la Universitat La Sapienza de Roma.

— Conferència «La lírica trobadoresca peninsular», igualment a càrrec de Giuseppe Tavani.

Amb aquestes propostes, començà a caminar la FGC, que a finals d'aquell any 2002 formalitzava la seva creació. Mirem, ara, de resseguir d'una manera sumària algunes de les activitats que va dur a terme la FGC a partir d'aquell moment.

En primer lloc, els cursos d'estiu, que van començar en un moment d'auge d'aquesta mena d'activitat acadèmica (és sabut de tothom que la moda també forma part de la universitat), entre els anys 2002 i 2017 sense interrupció. N'hi va haver de tota mena, i alternaven els àmbits de llengua i de literatura *grosso modo*. Per exemple, dins el camp de la «llengua», hom va organitzar-ne de ben interessants, amb gran cura d'invitar el bo i millor —disponible per a aquelles dates, sempre a l'estiu, és clar— dels professors d'ací i de fora. El primer (2002), ja esmentat, que versava sobre manuscrits, va reunir grans especialistes i va tenir una gran resposta del públic assistent.

En 2007, hom va organitzar un curs sobre les tendències en l'estudi del lèxic amb participació d'autoritats especialistes en la matèria, amb gent del país i tam-

bé de fora, sempre mirant de donar acolliment a les llengües romàniques ibèriques, sense desdenyar-ne d'altres. Entre els participants del país tenim, posem per cas, Maria-Pilar Perea i Teresa Cabré; de l'espai gallegoportuguès, Antón-Luís Santamarina Fernández, i Manuel Alvar Ezquerra i Luis Fernando Lara, en relació amb la llengua castellana. El nom del curs era «Els noms i els conceptes. Noves tendències en l'estudi del lèxic».

Finalment, pel que fa a cursos d'estiu, en tenim un, el 2009, sobre geografia lingüística i dialectologia, anomenat «Viatjar amb les llengües, conèixer els parlants». Per a aquesta avinentesa, vam tenir la sort de poder comptar amb figures de gran prestigi en l'àmbit de la investigació de la geolingüística i la dialectologia, entre les quals:

a) àmbit gallegoportuguès: Xulio Sousa, «El estudio de la variación espacial de las lenguas: persona, lugar y palabra»;

b) àmbit de la llengua castellana: Hiroto Ueda, «Métodos de tratamiento informatizado de datos lingüísticos hispánicos»; Inés Fernández-Ordóñez, «El estudio de la variación gramatical en el Corpus Oral y Sonoro del Español Rural», i Pilar García Mouton, «El lenguaje de las mujeres en Castilla-La Mancha»;

c) àmbit català: Maria-Pilar Perea, «Noves tècniques de representació de dades dialectals», i Joan Veny, «*Petit atlas lingüístic del domini català*: de l'atles descriptiu a l'atles interpretatiu»;

d) àmbit de la llengua asturiana: Ramón de Andrés, «Realitat lingüística i sociolingüística de l'asturià avui»;

e) i fora ja de les llengües peninsulars: Hans Goebel, «Presentació de les dues parts del projecte geolingüístic de l'*Atlante linguistico della Ladinia dolomitica e dei dialetti limitrofi*» (ALD-I [1998], ALD-II [en curs d'elaboració durant aquell temps]), i Michèle Olivieri, «Le *Thesaurus Occitan*: une base de données dialectales multimédias».

Els cursos d'estiu es van anar publicant posteriorment amb periodicitat anual, i s'aprofitava l'inici del nou curs per a fer la presentació del volum que contenia les conferències de l'any anterior.

Uns altres tipus d'activitats són els seminaris (2007, Jaume Corbera, «Els conflictes lingüístics europeus»), els cursos (2004, Joan Solà, «La sintaxi que voldríem»), els col·loquis (2008, «Col·loqui sobre la llengua catalana en temps de Jaume I», un acte promogut pel rector per a commemorar el naixement del rei Jaume I, de qui la Universitat de Castelló pren el nom), les jornades d'homenatge (2014, de la Universitat Jaume I a Germà Colón i de la Universitat de Barcelona a Germà Colón), etc.

Un altre aspecte, també relacionat amb la figura de Colón, va ser el premi que la Xarxa Vives d'Universitats, una institució que té com a objectiu la coordinació entre les universitats d'àmbit lingüístic català, li oferí a Perpinyà el mes de juliol de 2014.

Pel que fa a la participació dels estudiants i nous investigadors, la FGC convoca diversos premis i concursos: el Premi Germà Colón d'Estudis Filològics, que s'atorga cada dos anys, i que el 2022 ha celebrat la seva quarta edició; els concursos literaris per a estudiants de la UJI, organitzats des de fa uns quants anys, etc.

Si algú té interès en les diverses activitats de la FGC, aquesta entitat disposa d'una nova pàgina web on es registren els diferents actes en què la fundació ha intervingut i se'n va actualitzant la informació amb retalls de premsa, vídeos i fotografies.

LLUÍS GIMENO BETÍ
Universitat Jaume I
Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona